LÄÄNEMAA

Turismi arengukava

2021-2025

SIHTASUTUS LÄÄNEMAA

Eesti tuleviku heaks

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Sisukord

Sissejuhatus **3**

1. Hetkeseis **5**

1.1. Perioodi 2016–2020 arengukava tulemused Läänemaal **5**

1.2. Lääne maakonna turismiressurss **7**

1.3. Majutatud turistid Lääne maakonna omavalitsustes Statistikaameti andmetel **9**

1.4. Turistid eraüüripindadel (Airbnb vahendus) ning tasuta majutuses **14**

1.5. Ühepäevakülastajad **16**

1.6. Turismitulud **17**

2. Strateegia 2025 ..... **19**

2.1. Visioon **19**

2.2. Missioon **19**

2.3. Eesmärgid 2025 ..... **19**

2.4. Läänemaa nurgakivid 2025 ..... **20**

2.4.1. Läänemaa nurgakivid sihtkoha elukaarel **21**

2.4.2. Haapsalu ajalooline kuurort ja mudaravi traditsioon **22**

2.4.3. Kultuurielamused igale meelele **25**

2.4.4. Rannarootsi pärandkultuur **27**

2.4.5. Mitmekesine ja unikaalne looduskeskkond **30**

2.4.6. Arengukava rakendamine **33**

Kokkuvõte **34**

Sissejuhatus

Käesolev arengukava on koostatud 2020. aastal eesmärgiga fikseerida Lääne maakonna turismiga seotud huvigruppide ootused, eesmärgid ja suunised Lääne maakonna turismi arendamisel aastatel 2021–2025.

Tulenevalt Covid-19 viirusest põhjustatud ülemaailmsest tervisekriisist ning selle leviku määramatusest ja ajalisest kestusest, põhinevad arengukavas toodud eesmärgid ja prognoosid Euroopa Turismikomisjoni ja EAS-i turismiarenduskeskuse poolt 2020. aastal tehtud prognoosidel. Tervisekriisi pikenemine või sellega seotud piirangute ulatuse muutumine võib esitatud prognoose oluliselt mõjutada.

Lääne maakonna eesmärkideks turismi arendamisel arengukava perioodil on:

- Läänemaa külastuselamuse indeks on aastal 2025 vähemalt 9 (skaala 1–10);
- Läänemaad külastavate välisturistide ööbimiste arv on aastaks 2025 kasvutrendis;
- Siseturistid veedavad Läänemaal keskmiselt 2,5 ööd.

Läänemaa turismi arengukava 2020–2025 kasvukontseptsioon tugineb neljale võtmevaldkonda kirjeldavale nurgakivile:

- Haapsalu ajalooline kuurort ja mudaravi traditsioonid;
- kvaliteetsed kultuurielamused igale meelele;
- rannarootsi pärandkultuur;
- unikaalne ja mitmekesine looduskeskkond.

Kõikide valdkondade arendamisel arvestatakse läbivalt ka säästva turismi arendamise põhimõtetega ning pööratakse tähelepanu lastega peredele ja erivajadustega külastajatele.

Võtmevaldkondade arendamisel lähtutakse nii arengukava kui ka tegevuskava tasandil turismisihtkoha elukaare loogikast, tagamaks sekkumine seal, kus see ettevõtjate, omavalitsuste ja sihtkoha kui terviku arengu seisukohalt kõige mõjusam on.

Tegevuste komplekssus ja laiahaardelisus tingib käesoleva arengukava rakendamise perioodil suurema ressursi- ning mitmekesisema kompetentside vajaduse. Tagamaks nii rahaliste vahendite kui ka vajalike kompetentside olemasolu, on oluline arengukava tegevuste elluviimisel kaasata ühistegevustesse nii Läänemaa ettevõtjad, omavalitsused kui ka riik. Tegevuskava elluviimiseks on vajalik tagada SA Läänemaa jätkusuutlik finantseerimine ning mehitatus tegevuste eestvedaja ja koordineerijana.

2017. aasta omavalitsusreformi tulemusena ei ole varem Lääne maakonda kuulunud Lihula ja Hanila vallad enam osa Lääne maakonnast, liitumisel Lääneranna vallaga hakkasid nad kuuluma Pärnu maakonna koosseisu. Sellest tulenevalt ei ole nende valdade andmeid ei tagasi- ega ka edasivaatavalt käesolevas arengukavas käsitletud. Arengukavas esitatud Statistikaameti andmeil põhinevad statistilised näitajad kajastavad haldusreformijärgselt Läänemaa koosseisu kuuluvate omavalitsuste – Haapsalu linn, Lääne-Nigula vald, Vormsi vald – andmeid.

1. Hetkeseis

1.1. Perioodi 2016–2020 arengukava tulemused Läänemaal

Läänemaa turismi arengukava aastateks 2016–2020 seadis visioonina ambitsioonika eesmärgi: *„Aastal 2020 on Läänemaa Läänemere regioonis ja siseturul tuntud ning tunnustatud turismipiirkond, mille tulemusena ollakse külastatavuselt 5 esimese Eesti sihtkoha hulgas.“*

Võrreldes Eesti sihtkohtade (maakondade) turistide ööbimisi, oli Läänemaa Statistikameti 2019. aasta andmete põhjal ööbimiste arvu järgi maakondade arvestuses 8. kohal. Samal positsioonil on Lääne maakond 2020. aasta esimese seitsme kuu arvestuses. Seega on visioonina kirjeldatud külastatavuse eesmärk jäänud arengukava 2016–2020 perioodil täitmata.

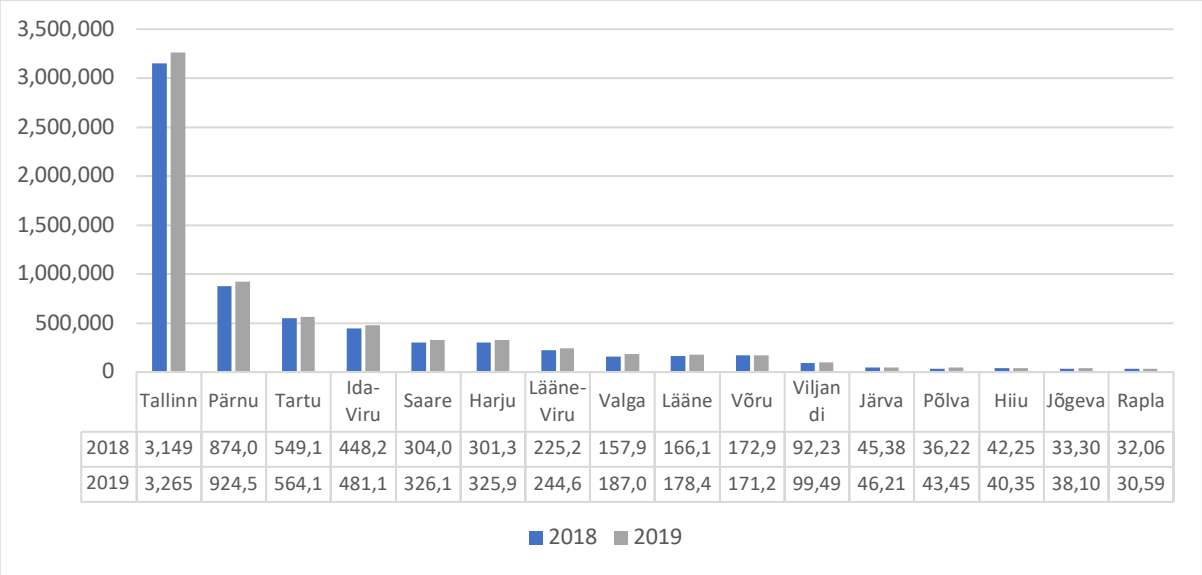

	Tallinn	Pärnu	Tartu	Ida-Viru	Saare	Harju	Lääne-Viru	Valga	Lääne	Võru	Viljandi	Järva	Põlva	Hiiu	Jõgeva	Rapla
2018	3,149	874,0	549,1	448,2	304,0	301,3	225,2	157,9	166,1	172,9	92,23	45,38	36,22	42,25	33,30	32,06
2019	3,265	924,5	564,1	481,1	326,1	325,9	244,6	187,0	178,4	171,2	99,49	46,21	43,45	40,35	38,10	30,59

Joonis 1. Turistide ööbimiste arv maakondades 2018. ja 2019. aasta võrdluses. Allikas: Statistikaamet

Kogu arengukava perioodi ulatuses ei ole aastate 2016–2020 statistilised andmed võrreldavad, kuna 2017. aastal läbi viidud omavalitsusreformi tulemusena muutusid Lääne maakonna piirid. Lihula ja Hanila valla turismistatistika kajastub alates 2018. aastast Pärnu maakonna andmetes.

2018. ja 2019. aasta kasvu taga on eelkõige suurem turistide hulk suve- ja sügiskuudel. Põhjusena võib tuua siseturistide ostujõu orgaanilise kasvu, mis soodustas reisimist, ning kulutamise kasvu vaba aja teenustele. Sama trend väljendus Eestis tervikuna. Teise olulise põhjusena saab esile tuua Haapsalu kui sihtkoha arendamise väljasõidu sihtkohana, mis on kogunud populaarsust eelkõige suvistel nädalavahetustel.

Talvekuudel on Lääne maakond külastajaid võrreldes eelnevate aastatega kaotanud. Langustrendi (2018.–2019. võrdluses üle 30%) põhjuseks on eelkõige Soome turistide arvu vähenemine. Soome turistide arvu langustrend on omane eelkõige klassikalistele kuurortsihtkohtadele Eestis.

Kuna kvalitatiivsete eesmärkide (tuntud ja tunnustatud) algväärtusi ei olnud arengukavas 2016–2020 defineeritud, siis ei ole võimalik anda hinnangut nende eesmärkide täitmisele. Läänemaa majutusettevõtetest on Eesti Hotellide ja Restoranide Liidu poolt väljaantav 3 SUPERIOR järgutunnistus[1] ainsana Fra Mare Thalasso SPA-l ning Eesti Spaaliidu poolt väljastatava spaade järgunõuete alusel vastavad ravispaa nõuetele Fra Mare Thalasso Spa ja Spa Hotel Laine[2].

Lääne maakonna jaoks on kriitiliseks perioodiks talv, mil külastajate ööbimiste arvud on langustrendis. Suve ja pika sügisega seda kompenseeritakse, kuid detsembrist märtsini on nõudluse näitajad vähenemas ning sihtkohal tuleks leida langustrendile positiivne lahendus.

[1] www.ehrl.ee

[2] www.estonianspas.eu

1.2. Lääne maakonna turismiressurss

2017. aasta omavalitsusreformi tulemusena on Lääne maakonna majutus- jm turismiressurss endise Hanila ja Lihula valla arvelt vähenenud, kuid mitte oluliselt. Statistikaameti andmeil oli 2019. aastal Läänemaal kokku 85 majutusettevõtet. Müügi- ja turunduskeskkond Booking.com kajastab 139 ettevõtte ja Airbnb 87 majutusettevõtte andmeid. Eesti riikliku turismiinfoportaali Visitestonia.com/Puhkaeestis.ee andmed on võrreldavad Statistikaameti andmetega, kus avaldatud on 81 majutusettevõtte andmed.

Majutusettevõtete voodikohtade arv oli Statistikaameti andmeil 2019. aastal 2104 ning voodikohtade keskmine täituvus 33%.

2020. aastal on Läänemaa majutusettevõtetest ainsana Fra Mare Thalasso Spa-l Hotellide ja Restoranide Liidu poolt väljaantav 3 SUPERIOR järgutunnistus[3]. Nõudlikumale külastajale on viimastel aastatel turule lisandunud mitu kõrgema kvaliteeditasemega majutusteenust pakkuvat külaliskorterit.

Teadaolevalt toimuvad Haapsalu ajaloolises Friedheimi villa mudaravila hoones renoveerimistööd ning seal plaanitakse 2021. aastal avada 6 toaga kõrgel tasemel butiikhotell ja sündmuskeskus. Hotelli oodatakse majutuma nõudlikumaid kliente, kes on valmis suurepärase teeninduse ja kvaliteedi eest ka tasuma kõrgemat hinda.

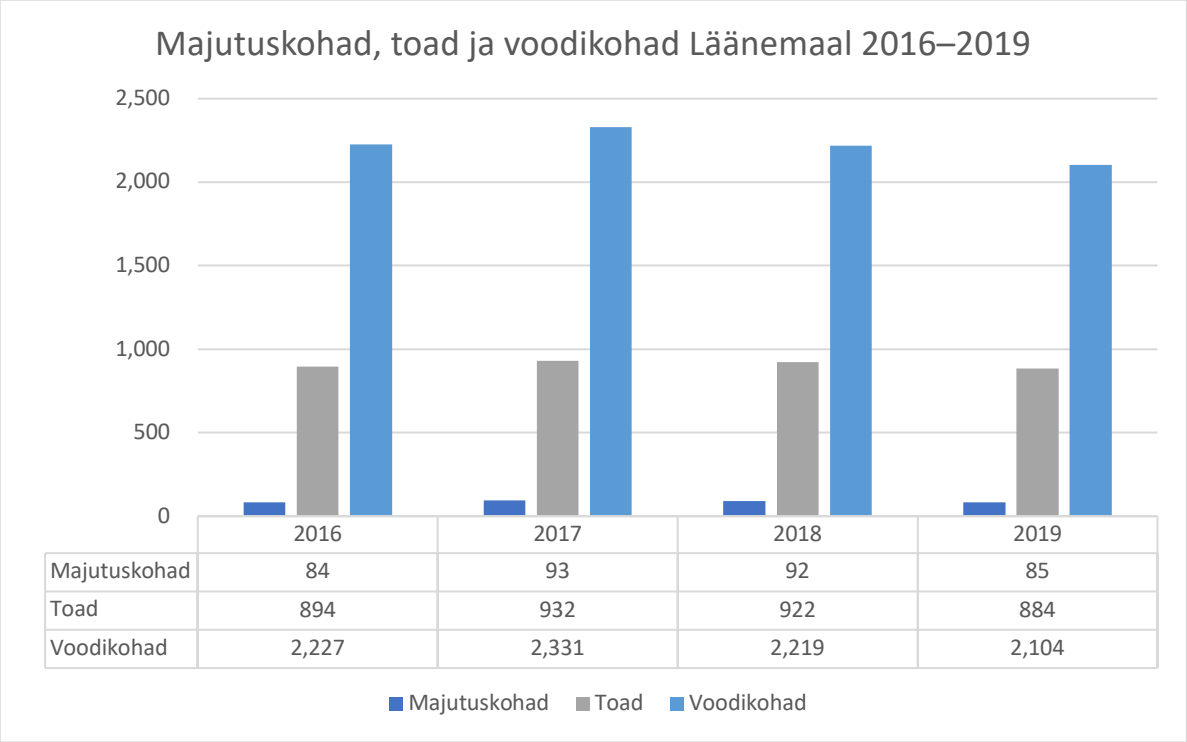

	2016	2017	2018	2019
Majutuskohad	84	93	92	85
Toad	894	932	922	884
Voodikohad	2,227	2,331	2,219	2,104

Joonis 2. Majutuskohad Läänemaal (Allikas: Statitsikaamet)

Visitestonia.com/Puhkaeestis.ee veebivärava andmeil pakub Lääne maakonnas teenust 40 toitlustusettevõtet. Muuseume, galeriisid jm atraktsioone on 62, aktiivse puhkuse ja loodusvaatluse pakkumisi 62. Turistide teenindamisse panustavad ka ilu- ja heaoluteenuse pakkujad, sündmuskorraldajad, giidid, transpordi- ja kaubandusettevõtted ning tanklad. Samuti on külastuskeskkonna kujundamisel ja väärindamisel oluline roll kirikutel ja pühakodadel.

Reisiportaali Tripadvisor andmetel hindavad külastajad kõrgelt Haapsalu vanalinna, Aafrika ranna ja promenaadi, Piiskopilinnuse, Raudteejaama, Rannarootsi muuseumi ning Pitsikeskuse külastust. Restoranijuht White Guide 2020 poolt tunnustatud toitlustustajateks on Haapsalus Kärme Küülik, Hapsal Dietrich, Grand Holm Marina, Purtse Gastro ja Lääne nigula vallas asuv Dirhami kalakohvik.

1.3. Majutatud turistid Lääne maakonna omavalitsustes Statistikaameti andmetel

Lääne maakonna turismi tõmbekeskuseks on Haapsalu. Kuurortlinnale kohaselt on siseturistide jaoks Haapsalu-reiside kõrgperioodiks suvi, kasvu näitavad ka sügiskuud. Jaanuar, veebruar ja märts on aga langustrendis. Põhjuseks võib tuua mitme Haapsalu turismiettevõtte tegevuse peatamise talvehooajaks, mis omakorda pärsib turistide motivatsiooni sihtkohta reisida. Siseturistid ööbivad Haapsalus aastas keskmiselt 2,1 ööd. Ööbimiste arv ühe reisi kohta on kõrgem vaid juulis ja augustis.

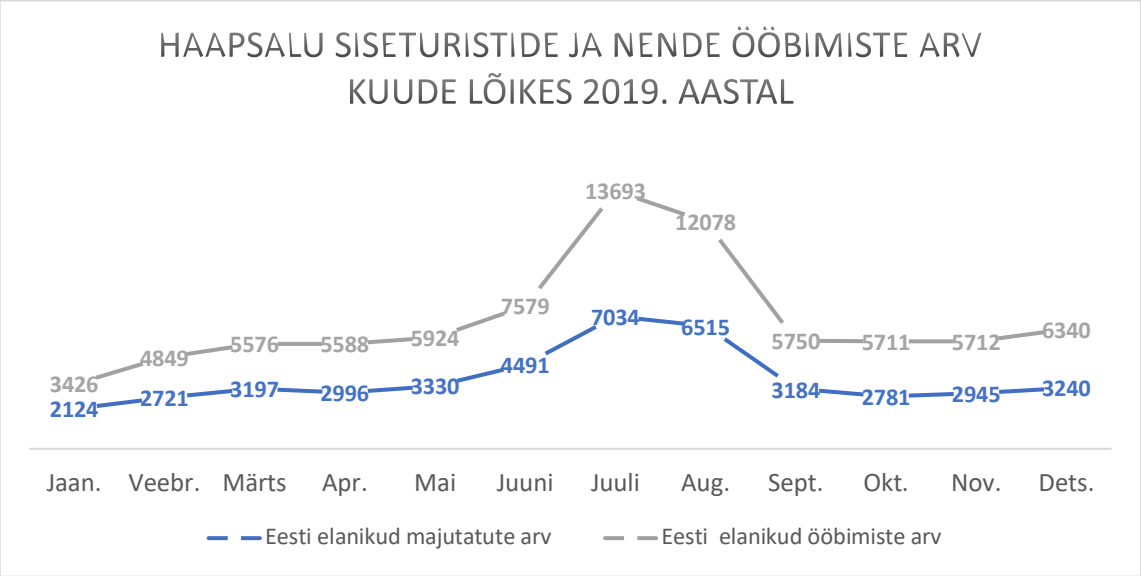

Joonis 3. Siseturistide ööbimiste arv Haapsalus (Allikas: Statistikaamet)

Välisturistide Haapsalu külastusnäitajad 2019. aastal olid 22 799 majutatut ning 61 817 ööbimist. Välisturistide sesoonne külastusköver Haapsalus on laugem kui siseturistidel. Kevadel ja sügisel on välisturistide ööbimisi Haapsalus ühes kuus 5000–6000. Kõige madalam on välisturistide külastatavus Haapsalus detsembrist veebruarini, kui majutujate arv kuus jääb alla 1000. Talvekuude langustrendipõhjuseks on eelkõige muutunud ootused spaateenusele Soome turistide seas. Spaateenuse väärtuspakkumus vajab kaasajastamist ning kohandamist muutunud kliendisegmentide ootustest lähtuvalt. 2019. aasta andmetel veetsid välisturistid Haapsalus keskmiselt 2,7 ööd.

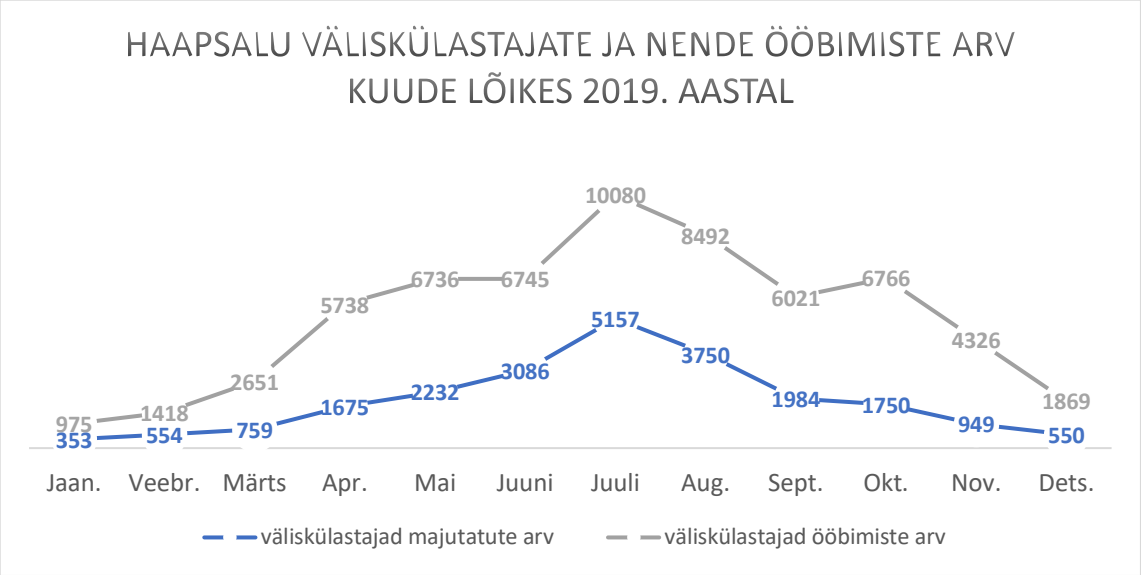

Joonis 4. Haapsalu väliskülastajate ööbimised 2019. aastal

Lääne-Nigula valda külastanud majutunud turistide arv 2019. aastal oli Statistikaameti andmeil 14 313. Neist 12 668 olid siseturistid, kes viibisid vallas kokku 27 340 ööd, ning 1645 välisturistid, kes viibisid vallas 4435 ööd. Külastuste kõrgperioodiks on suvekuud; mais, septembris, oktoobris ja novembris on siseturistide ööbimisi kuus üle 1000, talve- ja kevadkuudel on majutuvate siseturistide arv ühes kuus 500 või vähem. Keskmiselt ööbisid siseturistid Lääne-Nigula vallas 2,2 ööd, suvekuudel rohkem.

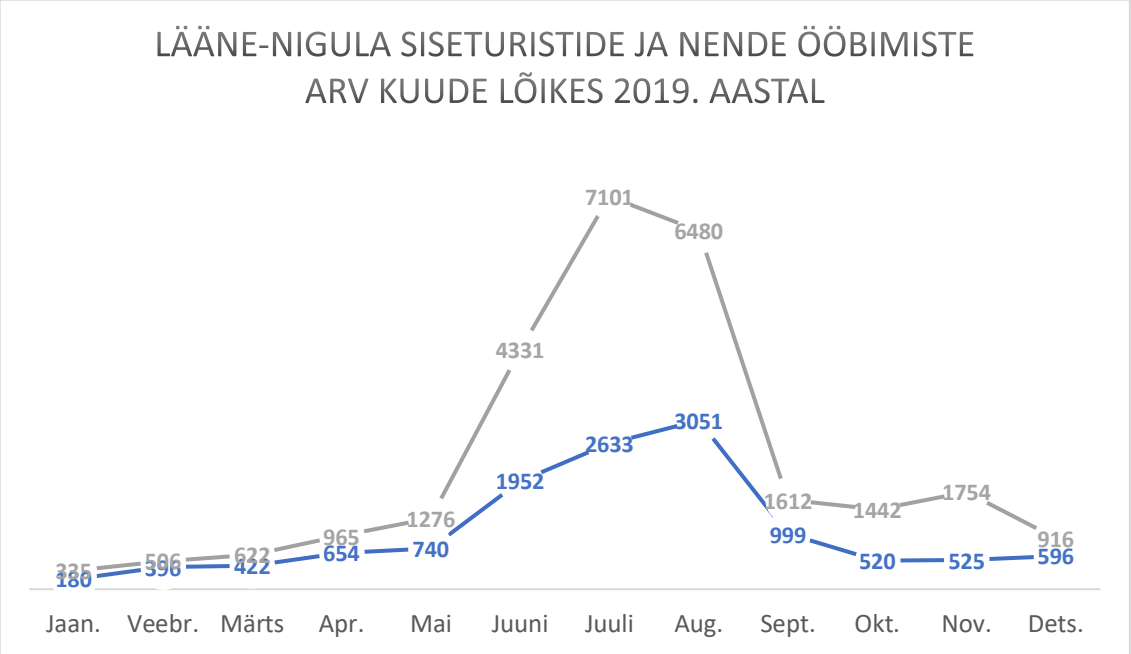

Joonis 5. Lääne-Nigula siseturistide ööbimiste arv 2019. aastal (Allikas: Statistikaamet)

Ööbivate välisturistide arv 2019. aastal Lääne-Nigula vallas oli Statistikaameti andmeil 1645 ning nad seal ööbisid 4435 ööd. **Välisturistide külastuste kõrgperioodiks on samuti suvi.** Kevadel ja sügisel külastab Läänemaad ka märkimisväärne hulk Saksa, UK ja Hollandi linnuvaatlejaid. Loodusvaatlejatest välisturistid on tänuväärsed kliendid ka keskmisest pikema reisiperioodi tõttu. **Keskmine välisturisti ööbimiste arv vallas on 2,6 ööd.**

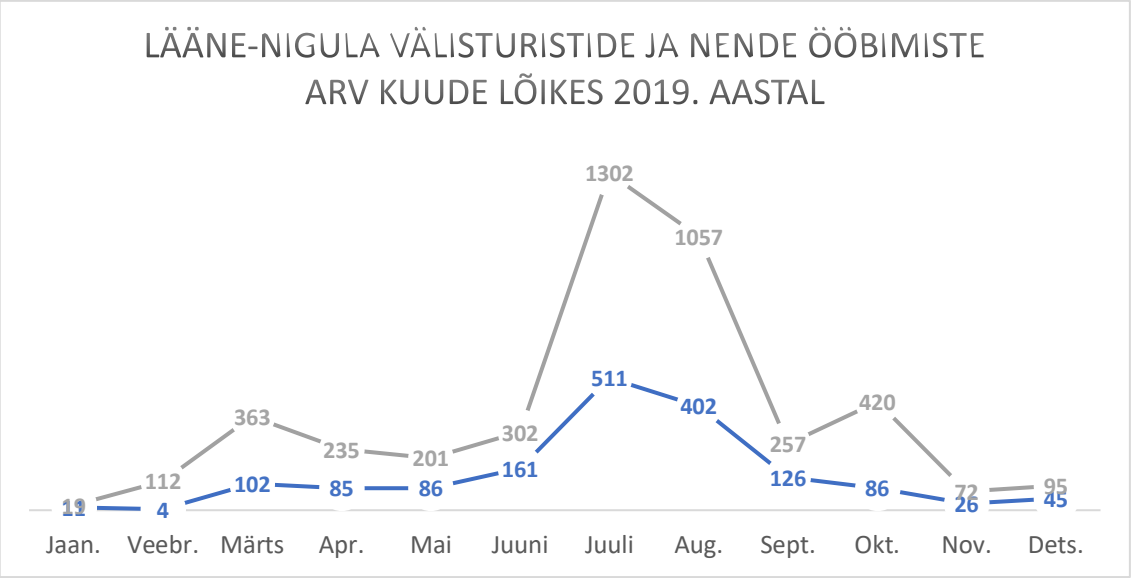

Joonis 6. Lääne-Nigula välisturistide ööbimised 2019. aastal. (Allikas: Statistikaamet)

Vormsi saart külastas 2019. aastal Statistikaameti andmeil 1582 majutuvat turisti, kes viibis saarel 2676 ööd. Saare külastajatest olid 1492 sise- ja 90 välisturistid. Majutusteenusepakkujate väikese arvu tõttu Statistikaamet detailinfot Vormsi valla kohta ei väljasta.

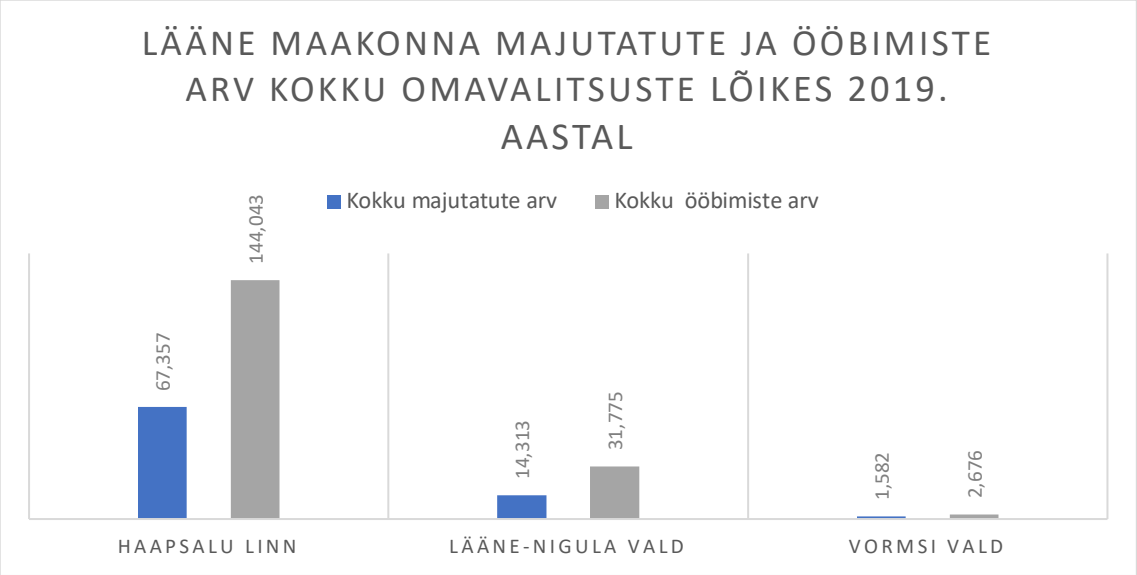

Joonis 7. Lääne maakonna majutatud turistid ja nende ööbimiste arv omavalitsuste lõikes. (allikas: Statitsikaamet)

Mobiipositsioneerimsie andmete põhjal ööbis 2019. aastal Läänemaal kõige enam Soome turiste (44 478 ööbimist), 2. kohal olid Saksa turistid (4141 ööbimist), 3. kohal Rootsi turistid (3976 ööbimist), 4. kohal Venemaa turistid (3010 ööbimist), 5. kohal Läti (2385 ööbimist) ja 6. kohal UK turistid (1169 ööbimist). Teiste välisriikide turistide ööbimiste arvud jäid alla 1000 ööbimise aastas. Läti ja Vene turistide külastuste osakaalud on aga suuremad, kui kajastab Statistikaameti poolt koondatav majutusstatistika.

	Majutatud	Ööbimised	Keskmine ööbimiste arv
Soome	13 876	44 478	3,2
Saksamaa	2 122	4 141	2,0
Rootsi	1 839	3 976	2,2
Venemaa	1 081	3 010	2,8
Läti	1 718	2 385	1,4
Suurbritannia	484	1 169	2,4
Holland	447	790	1,8
Ukraina	63	620	9,8
Aasia riigid	301	537	1,8
USA	284	512	1,8
Prantsusmaa	331	506	1,5
Itaalia	178	445	2,5
Poola	199	415	2,1
Sveits	260	410	1,6
Hispaania	193	397	2,1
Norra	147	380	2,6
Leedu	167	313	1,9
Muud Euroopa riigid	110	269	2,4
Austria	117	228	1,9
Belgia	116	224	1,9
Taani	106	193	1,8
Muud riigid	30	150	5,0
Ungari	33	139	4,2
Iirimaa	43	135	3,1
Tsehhi	66	130	2,0
Rumeenia	23	119	5,2
Kanada	81	107	1,3
Kreeka	17	97	5,7
Austraalia,Okeaania	69	97	1,4
L.- ja K. Ameerika riigid	19	40	2,1
Aafrika riigid	14	25	1,8

Tabel 1. Turistide saabumised välisriikidest, ööbimiste arv ja keskmine ööbitud ööde arv ühe turisti kohta Läänemaal 2019 aastal mobiilpositsioneerimise andmete põhjal. (allikas: Positium, EAS)

1.4. Turistid eraüüripindadel (Airbnb) ning tasuta majutuses[4]

Lisaks Statistikaameti poolt koondatavale ametlikule majutusettevõtete statistikale kasutavad paljud turistid ööbimiseks ka jagamismajanduse platvormide vahendatavaid eraüüripindu. **EAS-i turismiarenduskeskuse poolt koostatud *Airbnb* majutusressursi analüüsi kohaselt ööbis 2019. aastal *ca* 5% turistidest eraüüripindadel.** Seega lisandub Statistikaameti andmetele hinnanguliselt 2800 eraüüripindadel majutuvat siseturisti ja 1226 välisturisti. **60% siseturistidest (ca 142 553) ööbib Statitstikaameti andmeil oma reisidel sõprade, sugulaste ja/või tuttavate juures või kasutavad muud tasuta majutust.**

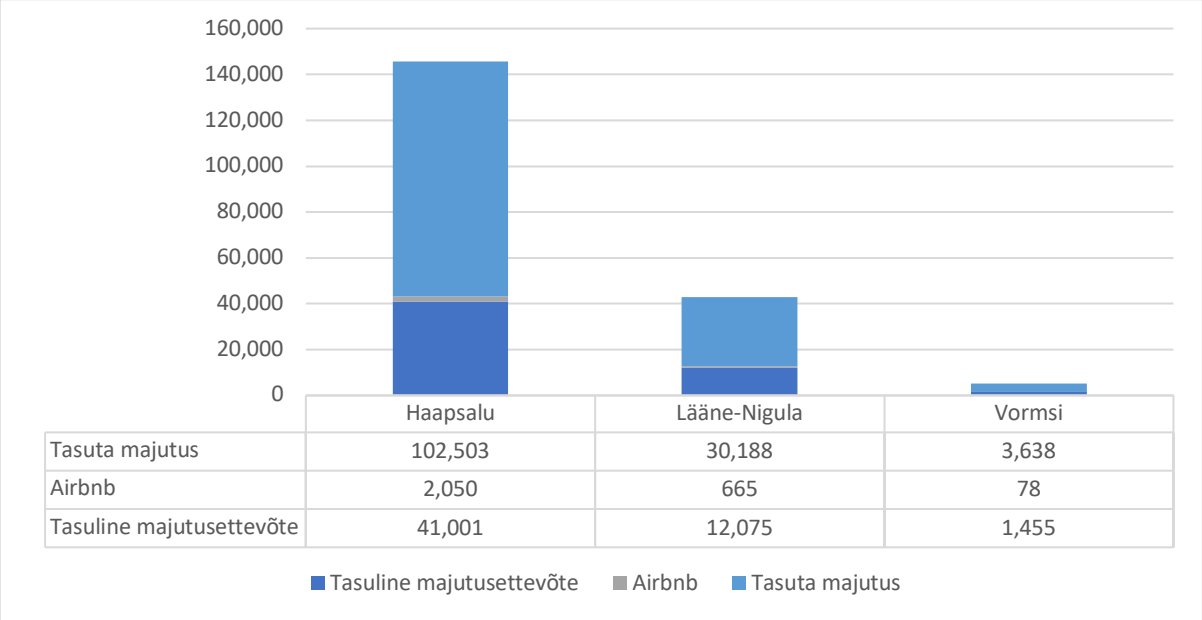

	Haapsalu	Lääne-Nigula	Vormsi
Tasuta majutus	102,503	30,188	3,638
Airbnb	2,050	665	78
Tasuline majutusettevõte	41,001	12,075	1,455

Joonis 8. Siseturistude ööbimised Läänemaal tasulises ja tasuta majutuses ning eraüüripindadel 2018 aastal.

Välisturiste, kes EAS-i poolt tellitud väliskülastajate uuringu kohaselt ööbivad tasuta majutuses või ei tasu selle eest ise, on *ca* 25% (*ca* 6133 välisturisti).

[4] Tasuta majutusena käsitletakse telkimist, ööbimist sugulaste või sõprade juures või muudes kohtades kus ööbimise eest ei küsita tasu.

EAS-i ja Positiumi poolt 2018. aasta kohta avaldatud külastajate mobiilpositsioneerimise andmetele tuginedes on maakonnas ööbivate, tasuta majutust kasutavate siseturistide osakaal veelgi suurem, ulatudes Haapsalu linnas 127 768 turistini, Lääne-Nigula vallas 122 516 turistini ja Vormsil ligi 35 000 turistini.

1.5. Ühepäevakülastajad

EAS-i ja Positiumi mobiilpositsioneerimise statistika väljendab ka ühepäevakülastajate infot omavalitsuste lõikes. 2018. aasta põhjal külastas Haapsalu linna 127 768, Lääne-Nigula valda 122 516 ja Vormsi valda 23 379 ühepäevakülastajat Eestist.

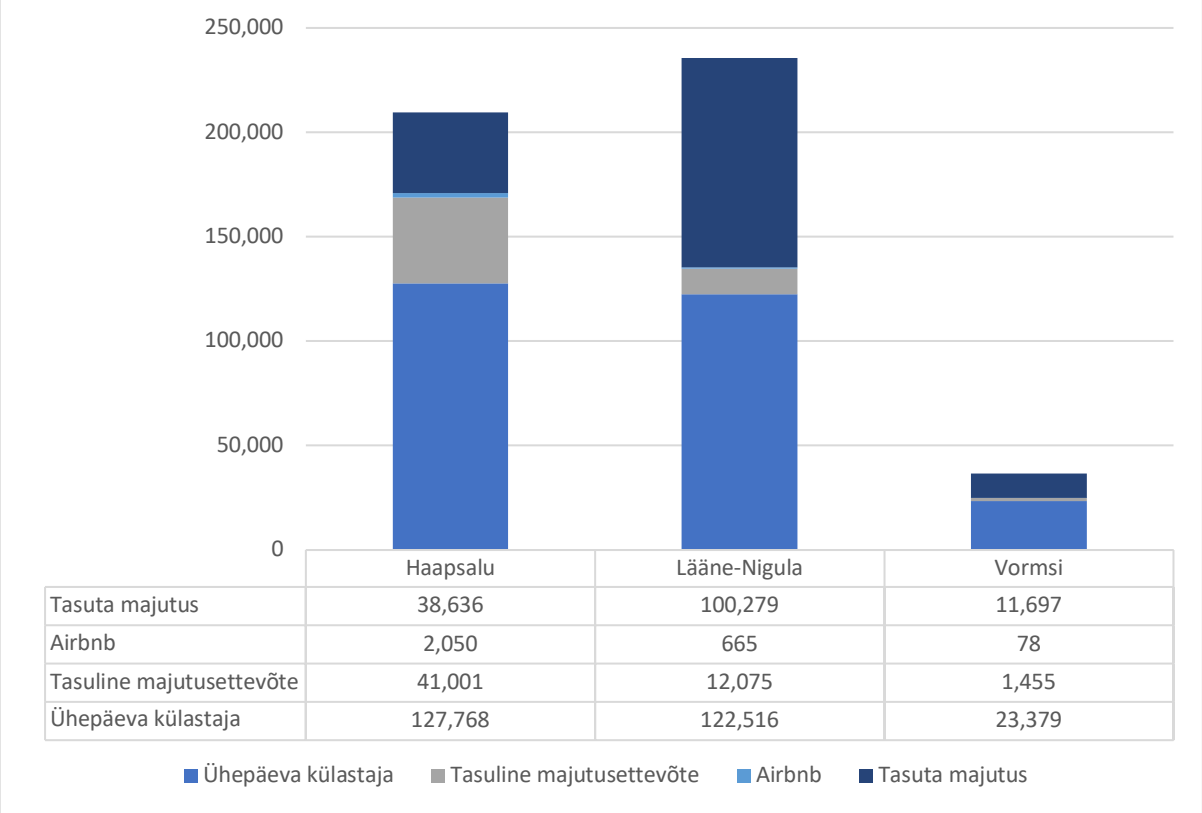

	Haapsalu	Lääne-Nigula	Vormsi
Tasuta majutus	38,636	100,279	11,697
Airbnb	2,050	665	78
Tasuline majutusettevõte	41,001	12,075	1,455
Ühepäeva külastaja	127,768	122,516	23,379

Joonis 9 Siseturistid ja ühepäevakülastajad Läänemaal 2018 aastal Statistikaamet ja mobiilpositsioneerimise andmete põhjal. (allikas: Statistikaamet, Positium, EAS)

Välisturistide arvestuses on kõige rohkem ühepäevakülastajaid Soomest, Saksamaalt, Venemaalt, Rootsist ja Lätist. Välisriikide ühepäevakülastajate arvud ei ületa sihtkohas ööbivate turistide arvu.

1.6. Turismitulud

Võttes aluseks nii Statistikaameti kui Airbnb majutusportaali andmed, oli tasulises majutuses veedetud ööde arv 2019. aastal Läänemaal ligi 117 000. Statistikaameti andmeil ööbib siseturist Läänemaal keskmiselt 2 ööd, seega on hinnanguliseks maakonda tehtud reiside arvuks *ca* 57 324. Statistikameti andmeil oli siseturistide puhkusereiside keskmiseks reisikuluks 165 eurot, mis turismitulu koondsummana väljendub 9 570 000 eurona.

Tulenevalt analüüsi metoodikast on tasuta majutuse kasutajate andmed erinevates allikates erinevad. Võttes aluseks nii Statistikaameti majutuse baasandmed kui ka 2018 aasta mobiilpositsioneerimise andmed kombineerituna, ööbis Haapsalus 38 636, Lääne-Nigula vallas 100 279 ning Vormsil 11 697 inimest tasuta majutuses. Tuginedes ainult Statistikaameti külastajauuringule, ööbib tasuta majutuses *ca* 60% kõikidest majutuvatest siseturistidest. Statistikaameti andmetel on tasuta majutust kasutavate siseturistide keskmine kulu reisi kohta 93 eurot, seega panustavad nad Lääne maakonna turismituludesse *ca* 6 742 500 euroga. Võttes aluseks mobiilpositsioneerimise andmed, võis tasuta majutuses ööbivate siseturistide turismitulu ulatuda isegi 14 000 000 euroni.

2019. aastal külastas Läänemaad 24 535 välisturisti, kes ööbis tasulises majutusettevõttes 66 437 ööd. Airbnb teenuseid kasutas ca 5%, seega on välisturistide poolt veedetud ööde arv tasulises majutuses ligi 69 000. Võttes aluseks 2017. aasta väliskülastajate uuringu andmed, kulutavad tasulises majutuses ööbivad välisturistid Eestis reisimisele keskmiselt 265 eurot reisi jooksul. See ei sisalda pakettreisi kulusid. Seega on tasulises majutuses ööbinud välisturistide poolt maakonda toodud turismitulu kokku 6 501 775 eurot.

Vastavalt väliskülastajate uuringule ööbib umbes 25% välisturistidest tasuta majutuses või ei tasu selle eest ise, samuti on neil majutuse hinna võrra (keskmiselt *ca* 65 eur) madalamad reisikulud. Seega saab eeldada, et ligikaudu 6 296 reisi puhul ööbiti tasuta majutuses. Tasuta majutuses ööbivate välisturistide poolt maakonda toodud tulu on seega hinnanguliselt 1 259 200 eurot.

Välisturistide poolt Lääne maakonda toodud hinnanguline turismitulu kombineerituna 2017., 2018. ja 2019. aasta andmete ja uuringutega oli 7 875 000 eurot. Tulus ei kajastu pakettreisidena müüdud teenuste andmed.

Läänemaa on atraktiivne ka väljasõidu sihtkohana. 2018 aastal külastas Läänemaad mobiilpositsioneerimise andmetel aastas 273 663 ühepäevakülastajat, kes maakonnas ei ööbinud. Võttes aluseks hinnanguliselt 30-eurose kulutuse taseme ühe päeva kohta on ühepäevakülastajate poolt maakonda jääv turismitulu *ca* 8 209 890 eurot.

Kokkuvõtvalt saame väita, et kombineerides erinevatest allikatest pärinevad algandmed ööbimiste arvu, külastuste arvu ja reisikulude osas, kulutavad turistid ja külastajad teenustele ja kaupadele ühes aastas Läänemaal hinnanguliselt ca 30-35 miljonit eurot.

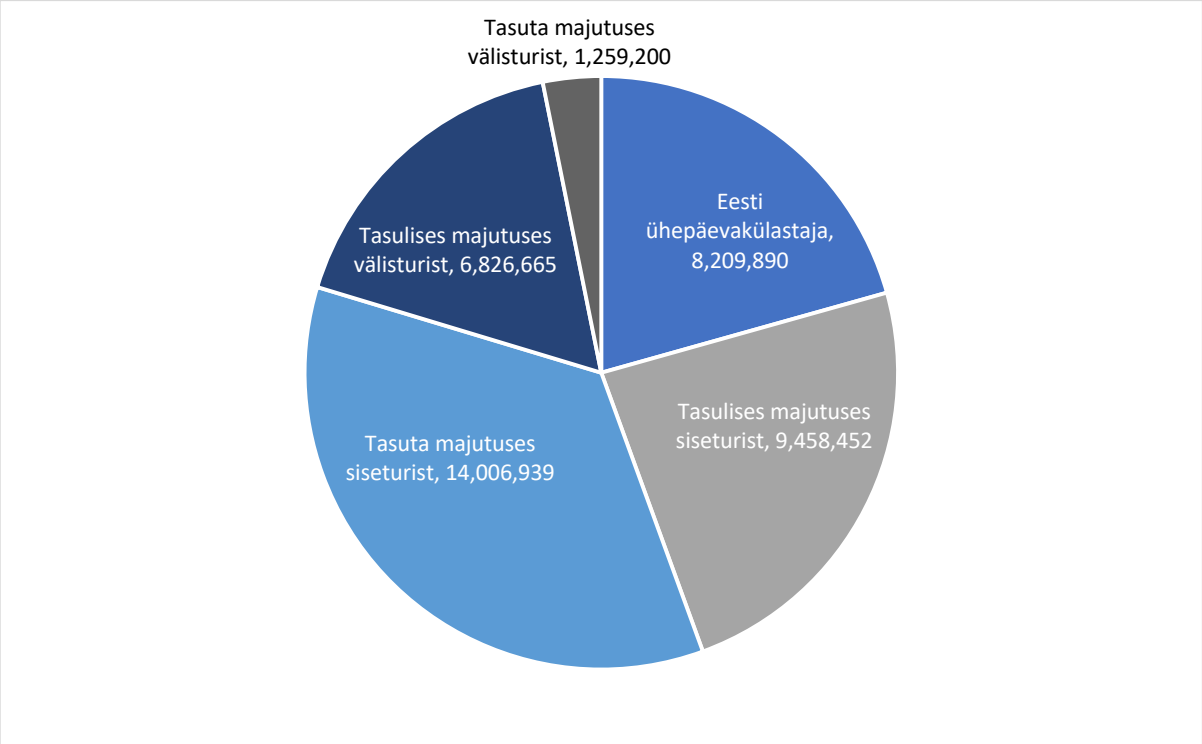

Joonis 10. Turismitulud külastajagruppide lõikes

2. Strateegia 2025

2.1. Visioon

Läänemaa on suurepärase külastuselamuse sihtkoht Eestis.

Suurepärane külastuselamus tähendab:

- sõbralikku ja külalislahket suhtumist külastajatesse;
- suurepärast teenindust;
- alati ootusi ületavat külastuselamust;
- hoolivat suhtumist kogukonda;
- turvalist ja toetavat elu- ja külastuskeskkonda.

2.2. Missioon

Väärtustame ja hoiame Haapsalu kuurorti ajalugu, Läänemaa loodust ja rannarootslaste kultuuripärandit ning pakume suurepärast külastuselamust igale Läänemaa külastajale.

2.3. Eesmärgid 2025

- Külastuselamuse indeks on vähemalt 9 (skaalal 1–10) (mõõtmise aluseks on ReviewPro tagasiside indeks).
- Läänemaad külastavate välisturistide ööbimiste arv on aastaks 2025 kasvutrendis (mõõtmise aluseks on Statistikaameti andmed, võrdlusalus aasta 2019).
- Siseturistid veedavad Läänemaal keskmiselt 2,5 ööd (mõõtmise aluseks on Statistikaameti andmed).

2.4. Läänemaa nurgakivid 2025

Läänemaa turismi arengukava 2020–2025 kasvukontseptsioon tugineb neljale võtmevaldkonda kirjeldavale nurgakivile:

- Haapsalu ajalooline kuurort ja mudaravi traditsioonid;
- kvaliteetsed kultuurielamused igale meelele;
- rannarootsi pärandkultuur;
- unikaalne ja mitmekesine looduskeskkond.

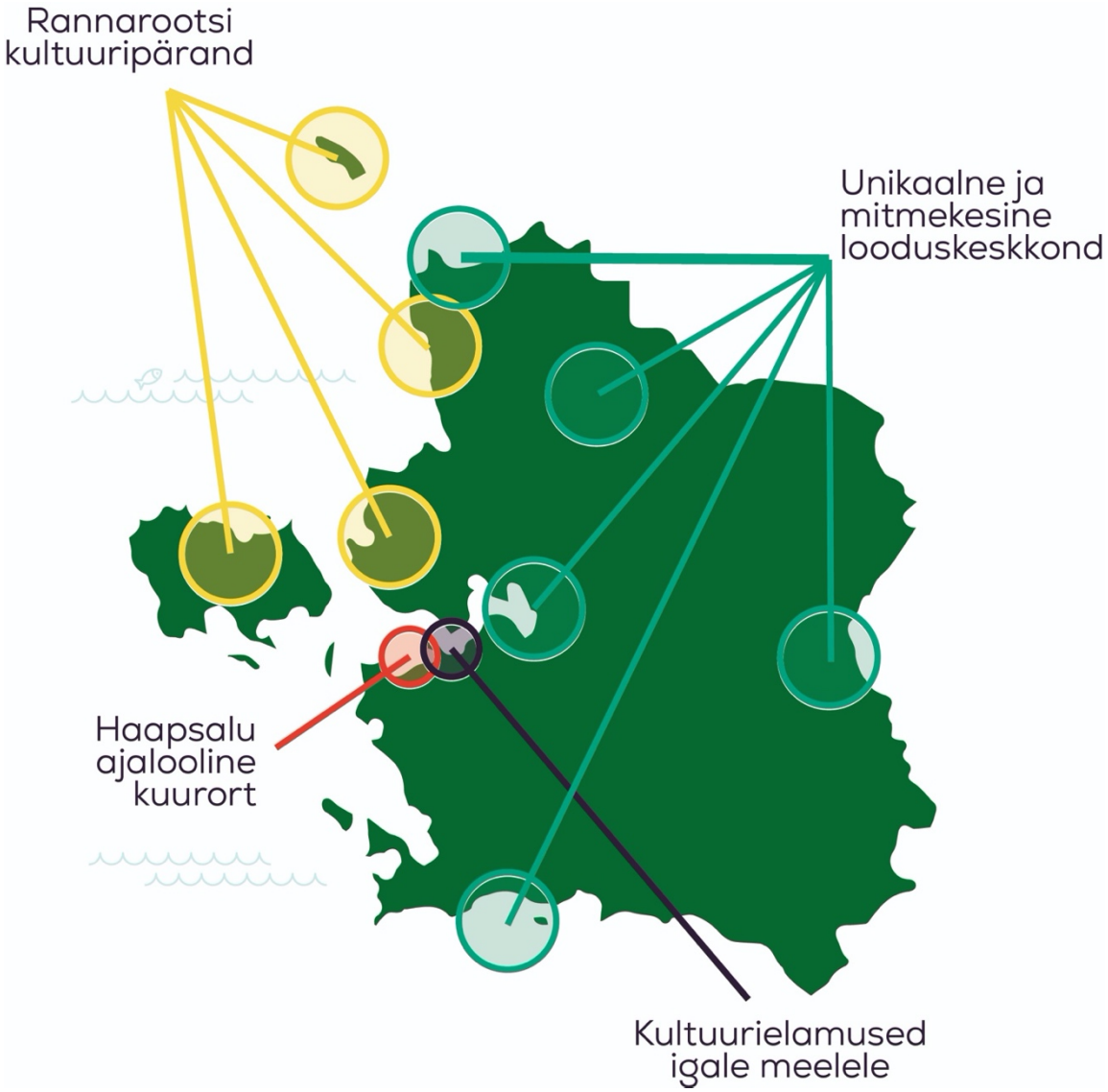

Infograafika 1. Läänemaa turismi nurgakivid 2021-2025

2.4.1. Läänemaa nurgakivid sihtkoha elukaarel

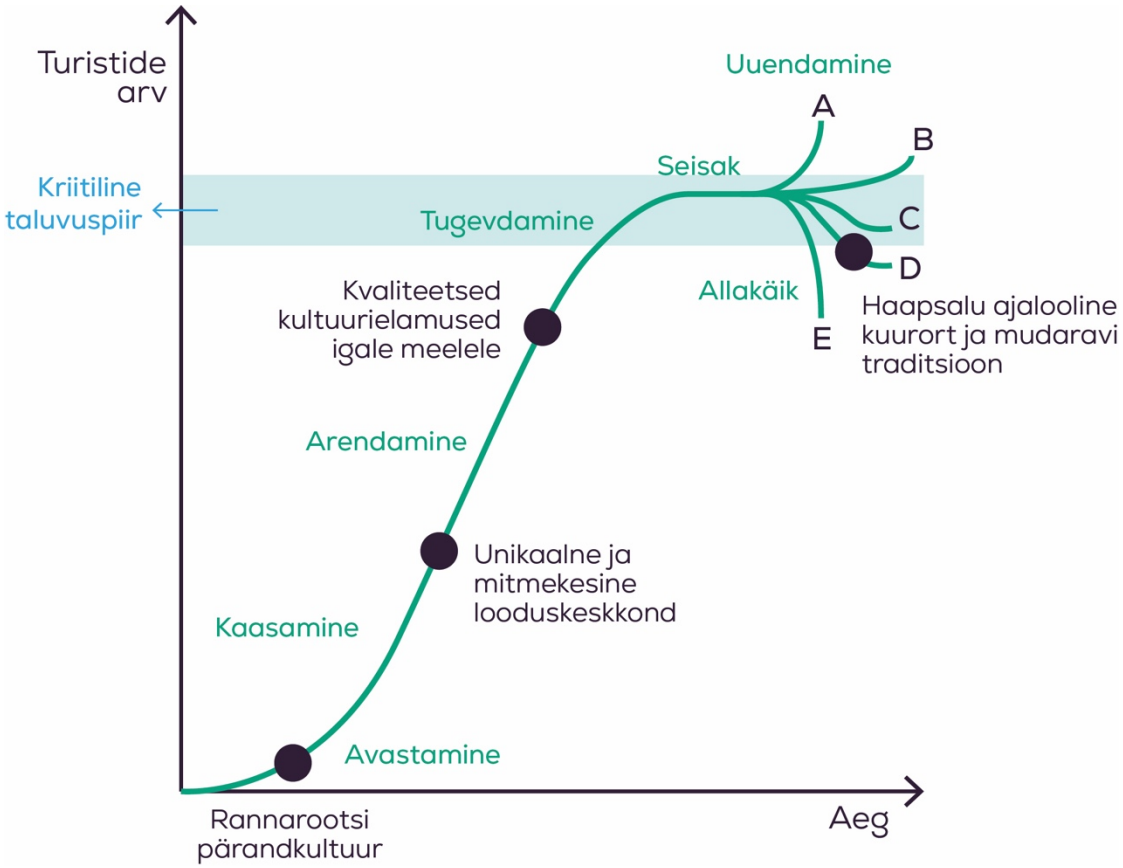

Joonis 11. Nurgakivid sihtkoha elukaarel.

2.4.2. Haapsalu ajalooline kuurort ja mudaravi traditsioon

Haapsalul on **ajaloolise kuurortlinnana** suur potentsiaal tervise- ja heaoluturismi teenuste pakkumisel. Ajalooliselt on Haapsalu kaubamärgiks muda ja selle raviomadused.

Peamiseks sihtrühmaks on Haapsalu spaades olnud soomlased, kelle teenindamisele on senine ärimudel üles ehitatud. Viimaste aastate turismistatistika näitab Soome turistide arvu jätkuvat kahanemist terves Eestis. Tuginedes nii Statistikaameti andmeile kui ka Soome elanike reisikäitumise uuringutele, on põhjust järeldada, et Soome turistide hulk, kes näevad raviteenustele fokuseeritud väärtuspakkumist reisimotivaatorina, kahaneb järjest ning on asendumas sihtrühmaga, kelle ootusted on pigem heaoluspaa suunal. Tänane heaoluteenuste väärtuspakkumine on Haapsalu spaades välja arendatud pigem hinnatundlikule külastajale. Nõudlikumale puhketuristile suunatud *superior*-tasemel spaateenuste pakkumine Haapsalus sisuliselt puudub. See on tekitanud olukorra, kus madalhooajal reisimotivaatoreid napib, külastuste trend on jätkuvas languses ning see väljendub ka turismisihtkoha elukaarel. Käesoleva arengukava perioodi ja perspektiivi silmas pidades on oluline kas laiendada sihtrühmasid või vaadata üle muutunud sihtrühma ootustele ja vajadustele vastav väärtuspakkumus.

Tugevused	**Nõrkused**
• Haapsalu väikelinlik miljöö ja ajaloolise kuurorti hea maine. • Pika tegevusajalooga ravispaad ning mudaravi traditsioonid.	• Sanatooriumtüüpi raviturismi toode on vananenud ning selle sihtrühma tarbijate hulk on langustrendis. • Puudub *superior*-tasemel heaolu (*wellness*) spaateenus, praegune pakkumine on erineval moel kombineeritud ravispaaga (*medical spa*). • Madalhooajal on turismi tootevalik sihtkohas ebapiisav ja ühekülgne. • Unikaalne mudal põhinevate toodete pakkumine on alaturundatud.

Ohud	Võimalused
• Konkurendid teistes maakondades panustavad enam kaasaegsetele nõuetele vastavate spaade tootearendusse ja turundusse. • Covid-19 levikust tulenev tervisekriis ei saa kiiret lahendust ning turistide teenindamisega seotud ettevõtetele võivad kehtestuda tegevuspiirangud.	• Mudaravi potentsiaali suurem ärakasutamine nii tootearenduses kui ka turunduses koostöös kompetentsikeskusega. • Muda kui Haapsalu sümboliga seotud sõnumite kaasajastamine ja võimendamine läbi sihtkoha brändingu (sündmused, tegelused jne) . • Seenioritele suunatud hõbemajandusteenused on globaalses kasvutrendis, võimalused tootearenduseks. • Haigusi ennetav heaoluteenuste (*wellness*) tarbimine on kasvutrendis, võimalused tootearenduseks. • Seoses Covid-19 tervisekriisiga lähiriikide terviseturistide kaugreisid vähenevad ning asenduvad Eestiga. • Tallinna suhteline lähedus.

Eesmärgid 2025:

- Madalhooaja (detsember, jaanuar, veebruar) turistide ööbimiste arvu languse pidurdamine ja pööramine kasvuks.

Võtmetegevused püstitatud eesmärgi täitmiseks:

Tegevus	Teostaja	Rahastaja	Periood
Raviteenuste (*medical*) tootearendus seeniorite segmendile	Ettevõtjad	Ettevõtjad	2020–2025
Superior-tasemel heaoluteenuste (*wellness*) tootearendus puhketuristile	Ettevõtjad	Ettevõtjad	2020–2025
Turismiettevõtjate kvaliteedi- ja külalislahkuse alase teadlikkuse tõstmine	HKHK, SA Läänemaa.	Haapsalu linn, ettevõtjad, EAS.	2021–2025

Haapsalu kui ajaloolise kuurortlinna kuvandi tugevdamine ja turundussõnumite võimendamine koostöös ettevõtjatega	SA Läänemaa	Haapsalu linn, ettevõtjad, EAS (välisturud)	2021–2025*

*Eeldusel, et Covid-19 tervisekriisist põhjustatud reisipiirangud lõppevad.

2.4.3. Kultuurielamused igale meelele

Kultuuri tarbimine reisi eesmärgina on väga levinud, samas järjest laialivalguvam ning sihtrühma mõistes aina raskemini defineeritav. Tavapäraselt seostatakse kultuuri ja turismi mõne kultuuriobjekti või sündmuse külastusega. Samas käsitletakse tänapäeval kultuuriturismi osana ka erinevaid toidu ja joogi tarbimisega seotud rituaale ning loomingulisi kogemusi.

Haapsalu tõmbekeskuseks turismiatraktsioonina on Haapsalu piiskopilinnuses asuv muuseum, mis 2019. aastal avas oma uksed uue püsiekspositsiooniga. Lisaks pakutakse kultuurilist ajaviidet ja uut teadmust ekspositsioonidega Haapsalu Raekojas, Raudtee- ja Sidemuuseumis, Pitsikeskuses ning Taebla lähistel Ants Laikmaa muuseumis. Suvel on avatud Evald Okase ning Epp Maria Kokamäe galeriid, mitmeid näituseid korraldatakse ka Haapsalu Kultuurikeskuses. Eriilmelist külastuskogemust pakuvad Lääne maakonna kirikud ja pühakojad Haapsalus, Noarootsis, Vormsil, Lääne-Nigulas, Ridalas, Kullamaal ja Martnas. Kultuurihuvilistele lastele pakuvad Haapsalus tegevust Iloni Imedemaa ja Haapsalu Laste Raamatukogu. Linnakeskkonda saavad nii lapsed kui ka täiskasvanud nautida lõbusõidurongiga „Peeterike“ ning aurupaadil “Kallis Mari“.

Viimastel kümnenditel on Haapsalu linn saanud mitme traditsioonilise sündmuse korralduskohaks, mis annab ka turistidele põhjuse linna külastamiseks. Juunist kuni augustini on linnas kultuurisündmustega kaetud kõik nädalavahetused, pakkudes sisukat ajaviidet erineva huviga linnakülastajatele. Turismihooaega pikendavateks sündmusteks on kevadel HÕFF ning sügise alguses Nostalgia päevad. Pika traditsiooniga on Valge Daami päevad, Augustibluus, Vanamuusikapäevad, Tšaikovski festival, Haapsalu Keelpillifestival. Rahvusvahelist seltskonda toob Haapsallu American Beauty Car Show. Terviseteadlikkust ja meelelist kohalolekut toob linna Joogafestival.

Väljaspool Haapsalut on kultuurielu valdavalt suvehooaja keskne, maakonnas toimuvad mitmed laadad, küla- ja kohvikutepäevad ning kontserdid, Saueaugu teatritalus korraldatakse suviti suveetendusi. Nõval on mitmeid aastaid kalapüügihuvilistele Lestafestivali korraldatud.

Nimetatud sündmused toovad Haapsallu ja Läänemaale nii teemadega seotud süvahuvilisi kui ta tavalisi uudistajaid, kes soovivad osa saada sündmustega kaasnevast melust. Huvipõhine reisimine on rahvusvaheliste turismitrendide põhjal üks kasvavaid reisimotivaatoreid, seega on oluline pöörata valdkonna arendamisele tealikult tähelepanu.

Suvesündmuste korraldajate sõnul on populaarsemate festivali-tüüpi sündmuste külastajate osaluse lagi juba saavutatud, kuna majutuskohtade puudus ei võimalda ööbivaid külastajaid rohkem vastu võtta. Suvesündmusi on võimalik laiendada vaid tööpäevade arvelt. Majutusettevõtjad nõustuvad, et suviste suursündmuste ajal on

majutuskohad täis, samas nädala sees ning madalhooajal on erineval tasemel majutuskohti Haapsalus piisavalt. Sündmuste korraldajate sõnul vajaks paremat läbimõtlemist linna liiklus- ja parkimiskorraldus sündmuste ajal. Kaaluda võiks alternatiivsete keskkonnasõbralike transpordivahendite kasutuselevõttu kas jalg- ja/või tõukerataste näol.

Kui Haapsalus on suvine kultuurisündmuste kalender üsna tihe, siis linnast väljas on sündmusi pigem vähe. Lääne-Nigula omavalitsuse esindajate sõnul peaks maakonna turismi katusorganisatsioon võtma suurema rolli Haapsalus toimuvate sündmuste mõju laiendamiseks maakonda ning initsieerima linna ja maakonna omavalitsusi ja ettevõtjaid sedalaadi koostööle.

Tugevused	**Nõrkused**
• Hästi sisse töötatud ja iga-aastaselt toimivad traditsioonilised suvesündmused. • Hea tootevalik ühepäevareisideks (toitlustus, atraktsioonid), hea ja mitmekülgne tootevalik lastele. • Haapsalu väikelinlik miljöö ja ajaloolise kuurorti hea maine väljasõidu sihtkohana.	• Liigne Haapsalu-kesksus, ebapiisav ja ühekülgne sündmuste ja turismitoodete valik väljaspool Haapsalu. • Suvehooaja tippsündmuste ajal on nii majutuse kui ka toitlustuse osas Haapsalus juba tekkinud ülenõudlus. • *Premium/superior*-tasemel (4+) hotellimajutuse puudumine Haapsalus nõudlikumale külastajale.
Ohud	**Võimalused**
• Haapsalu ülerahvastumise kasv suvistel nädalalõppudel, mis võib hakata mõjutama kohaliku kogukonna turvatunnet ja ka turistide motivatsiooni sihtkoha valikul. • Covid-19 levikust tulenev tervisekriis ei saa kiiret lahendust ning turistide teenindamisega seotud ettevõtetele võivad kehtestuda tegevuspiirangud.	• Omanäoliste sündmuste ja sündmuskorralduskohtade toetamine väljaspool Haapsalu. • Covid-19-st põhjustatud tervisekriisist tulenevalt Eesti elanike välisriikidesse reisimine lähiaastatel väheneb ning soovitakse reisida Eestis. • Covid-19-st põhjustatud tervisekriisist tulenevalt lähivälisriikide turistid kaugreise ei tee ning asendavad need puhkusega Eestis.

	• Tallinna suhteline lähendus.

Eesmärgid 2025:

- Kõrghooajal siseturistide Läänemaal viibimise kestvuse pikendamine keskmiselt 2,5 ööni.

Võtmetegevused püstitatud eesmärkide täitmiseks:

Tegevus	**Teostaja**	**Rahastaja**	**Periood**
Haapsalu sündmuste turismiressursi kasutuse ja mõju audit, sihtrühma analüüs.	Haapsalu linn, SA Läänemaa	Haapsalu linn, SA Läänemaa	2021
Haapsalu (ja Läänemaa) sündmuste strateegia koostamine.	Haapsalu linn, (Lääne-Nigula vald), SA Läänemaa	Haapsalu linn, Lääne-Nigula vald, SA Läänemaa	2021
Läänemaa sündmuste ja atraktsioonide külastuselamuse regulaarne audit (tagasisidestamine).	SA Läänemaa koostöös sündmuskorraldajate ja atraktsioonidega	SA Läänemaa, Haapsalu linn, Lääne-Nigula vald	2021, 2023, 2025
Turismiteenuste kvaliteedialase teadlikkuse tõstmine kultuurielamuse kogemisega seotud ja sellesse kaasatud (toitlustus, majutus) ettevõtjate seas.	HKHK, SA Läänemaa	Haapsalu linn, Lääne-Nigula vald, ettevõtjad	2021–2025
Superior-tasemel (4+ ja / või rohkem) hotellimajutuse arendamine Haapsalus.	Ettevõtted	Ettevõtted	2021–2025

2.4.4. Rannarootsi pärandkultuur

Suure potentsiaaliga, kuid turismi valdkonnas täiesti alakasutatud on **rannarootslaste pärandkultuuriga** seotud temaatika. Läänemaa on ajalooliselt olnud rannarootslaste elupaigaks. Rannarootsi kultuuriruumi, mälu ja ajaloo säilitajaks ning eestvedajaks on Haapsalus paiknev Rannarootsi muuseum. Ajalooliselt on rannarootslased

elanud Põhja-Läänemaa rannikul ja Noarootsis, Vormsil, Osmussaarel, Pakri saartel, Naissaarel ja Ruhnus. Külastajale on rannarootsi asualade tähistus säilinud kõige paremini Noarootsis ning Vormsil ja Osmussaarel, kus rootsikeelsed kohanimed on kasutuses ka tänapäeval. II maailmasõja järel emigreerusid rannarootslased valdavalt Rootsi ning kultuuriline järjepidevus suures osas katkes. Praegu on aktiivselt tegevad mitmed eestirootslaste seltsid ja ühingud nii Eestis kui ka Rootsis, kes kannavad edasi traditsioone ja lugusid. Regulaarselt toimuvad eestirootslaste laulu- ja tantsupeod, Vormsil Olavi päeva tähistamine.

Turistidele on rannarootsi kultuurilugu kõige esinduslikumalt esitletud Haapsalus Rannarootsi muuseumis. Piirkonna ajalooga on võimalik tutvuda ka Vormsi Talumuuseumis, Noarootsis Saare mõisa Lyckholmi muuseumis, kunagise rannarootslaste küla mõned säilmed on nähtavad Osmussaarel. Tulenevalt suurest väljarändest II maailmasõja ajal elavad rannarootslased ja nende järeltulijad valdavalt Rootsis. Eestis on sünnijärgseid rannarootslasi piirkonda jäänud vähe, samas on ajaloomälu ja kultuuritraditsioonid elus ning jõuavad erinevate sündmuste kaudu ka külastajateni. Rannarootslaste pärandi kombineerimine piirkonna hilisema ajaloo (nt militaarobjektid) ning tänapäevaste uusasunike lugudega annab võimaluse kujundada piirkonda mitmekesiste võimalustega atraktiivne külastuskeskkond.

Külastuskeskkonna mõistes on rannarootsi pärandkultuuri teema valdavalt välja arendamata, puuduvad tooted ning teenusepakkujate hulk ajaloolistes rannarootslaste piirkondades on väga väike. Samas on potentsiaal väga suur.

Tugevused	**Nõrkused**
• Haapsalus asuva Rannarootsi muuseumi tugev positsioon kultuurimälu kandja ja eestvedajana. • Rannarootslaste elualasid tähistavad rootsikeelsed kohatähised Vormsil ja Noarootsis. • Toimiv eestirootslaste ja nende järeltulijate kogukond Eestis ja Rootsis. • Motiveeritud uusasunike initsiatiivgrupi olemasolu Noarootsis ja Vormsil.	• Juurtega rannarootslaste järeltulijaid ja ajaloolise mälu edasikandjaid on väga vähe. • Rannarootsi kultuuripärandiga seotud turismitoodete puudumine ja teema alakasutamine külastuskeskkonna arendamisel ja turundamisel Noarootsis ja Vormsis. • Rannarootsi pärandkultuuri teema ebaselge prioritiseerimine Läänemaa omavalitsustes.
Ohud	**Võimalused**

• Rannarootsi pärandkultuuri toodete väljaarendamine sõltub projektirahastusest, omavalitsuse finantsvõimekus investeeringuteks puudub. • Põliste rannarootslaste ja nende järeltulijate vähesus piirkonnas, pärandkultuuri eestvedajate kadumine.	• Siseturistidele Haapsalu kultuurireisi pikendamine ajaloolistele rannarootsi aladele Noarootsis ja Vormsis. • Regulaarse, turistidele suunatud suvise laeva-/paadiühenduse loomine Haapsalu ja Noarootsi vahel. • "Tagasi juurte juurde" tootepakkumine ja turundamine Rootsi turule. • Rootsi riigi toe kasutamine projektide rahastamisel.

Eesmärgid 2025:

- Ajaloolistel rannarootslaste asualadel (Noarootsi, Vormsi, Osmussaar, Dirhami) on välja arendatud piirkonna ajalugu tutvustav turismitaristu ning seda toetavad infokanalid.
- Ajaloolistele rannarootslaste asualadele (Noarootsi, Vormsi, Osmussaar, Dirhami) on lisandunud 10 rannarootsi pärandkultuuri tutvustavat turismitoodet ja / või teenust.
- Rootsi turistide ööbimiste arvu kasv 100% (algväärtus 2019. aastal 3976 ööbimist).

Võtmetegevused püstitatud eesmärkide täitmiseks:

Tegevus	**Teostaja**	**Rahastaja**	**Periood**
Rannarootsi pärandkultuuri turismipotentsiaali audit, strateegia ja tegevuskava koostamine.	SA Läänemaa	EL-i vm toetus, Lääne-Nigula vald	2021
Rahastusallikate analüüs, projektitaotluste vormistamine potentsiaalsetele rahastajatele turismitaristu ja -toodete välja arendamiseks.	Lääne-Nigula vald ja SA Läänemaa	Lääne-Nigula vald	2021–2025
Rannarootsi pärandkultuuril põhinev turismi tootearenduse koolitus alustavatele ettevõtjatele.	SA Läänemaa koostöös HKHK-ga	EL vm toetus Lääne-Nigula vald, Ettevõtjad	2022–2025

2.4.5. Mitmekesine ja unikaalne looduskeskkond

Loodusturist on tänuväärne turismihooaja pikendaja. Kui tavapuhkaja eelistab looduses viibimiseks suvist puhkuste kõrghooaega, siis näiteks sügavama linnuvaatlushuviga turistid külastavad Eestit eelkõige kevadel, aprillis-mais, ning sügisel, septembris-oktoobris, kui on linnurände kõrgperiood. Samuti on nende külastusperiood pikem, ulatudes linnurände perioodil 3 ja enama ööbimiseni. Loodusvaatluse toode on hästi välja arendatud, samas on pakkujate hulk piiratud ning looduse poolt pakutav potentsiaal on oluliselt suurem.

Loodusvaatluse suurimaks ressursiarendajaks ja pakkujaks on RMK, kes on välja arendanud matkataristu Nõval, Osmussaarel, Vormsil, Marimetsas ja Matsalus. Nimetatud piirkonnad on populaarsed väljasõidusihtkohad nii sise- kui ka välisturistide seas. Rahvusvaheliselt tunnustatud suurepärased linnu- ja loodusvaatlustingimused on Matsalus, Põõsaspeal, Silmal ja Noarootsi poolsaarel.

RMK andmetel on Nõva-Matsalu külastusala looduskaitseliselt kõige kaitstum piirkond Eestis. Piirkonnast on kaitse all 23%, koos Natura 2000 hoiualadega 29% pindalast. Piirkonnas asub 1 rahvuspark, 7 looduskaitseala, 5 maastikukaitseala ja vähemalt 12 hoiuala. Perakülas asub RMK Nõva külastuskeskus.

Loodusturismi mahu kasvatamist Eestis tervikuna takistab loodusgiidide vähesus. Paljud välisriikidest saabuvad linnu- ja loodusvaatlejad on teinud põhjaliku eeltöö ning suudavad omal käel sobivaid vaatluskohti leida. Suur osa huvilistest soovib aga ka saksa-või inglisekeelset giiditeenust, mis vastaks süvahuvidega loodusvaatleja ootustele.

Loodusturistide nõuded olmetaristule on väga erinevad. Eesti, Läti ja Vene looduses puhkajad võivad eelistada suvisel perioodil ka telkimist või kämping-tüüpi majutust, ent Lääne-Euroopast saabuvad loodusturistid soovivad majutuda vähemalt 3–4-tärni olmenõuetele vastavas väiksemas majutusettevõttes maapiirkonnas, looduskeskkonnas. Atraktiivsed piirkonnad loodusturistide majutuseks on Matsalu ja selle lähiümbrus ning Põõsaspea ja Silma vaatlusalade piirkonnad.

RMK-poolsed arendustegevusi Läänemaa külastusaladel on detailselt kirjeldatud RMK Nõva-Matsalu külastusala külastuskorralduskavas aastateks 2020–2029. Loodusvaatlustaristu ja -teenuste väljaarendamisel on oluline arvestada ka RMK lähiaastate samasisuliste arendustegevustega loodusvaatlus- ja rekreatsioonipiirkondades.

Tugevused	**Nõrkused**
• Läänemaa on rahvusvaheliselt tunnustatud loodusvaatluskeskkond (Nõva, Põõsaspea, Osmussaar, Silma, Marimetsa, Matsalu lahe põhjakallas). • RMK on loonud ning hallanud kaasaegse puhke- ja matkataristu (Nõva, Osmussaar, Marimetsa, Matsalu). • Loodusturismi õppevõimalused Haapsalu Kutsehariduskeskuses. • Hästi sissetöötatud loodusvaatluse müügikanalid UK-s, Saksamaal, Hollandis.	• Turismiteenuste pakkujate vähesus maakonnas (väljaspool Haapsalu). • Professionaalsete loodusgiidide vähesus, giidide piiratud keeleoskus. • RMK näeb puhketaristu kasutuses turismi kõrghooajal ületarbimise trendi ning ei poolda RMK halduses olevate puhkealade turundamist väljaspool RMK omakanaleid. • Eramaaomanikud ei ole valmis tegema koostööd loodusvaatluseks vajaliku turismitaristu (viidad jm tähistajad) väljaarendamisel.
Ohud	**Võimalused**
• Metsaraie tõttu hävivad loodusvaatluseks sobilikud elu- ja kasvupaigad. • Covid-19 levikust tulenev tervisekriis ei saa kiiret lahendust ning turistide teenindamisega seotud ettevõtetele võivad kehtestuda tegevuspiirangud.	• Inimeste huvi looduses viibimise vastu kasvab. • Inimeste huvi jätkusuutliku ja kestliku turismi vastu osas kasvab. • Täiendavate giidide ja matkajuhtide koolitamine.

Eesmärgid 2025:

- Loodusvaatluse sihtkohtades (Matsalu põhjakallas, Silma, Põõsaspea, Osmussaar, Noarootsi) on välja arendatud loodusvaatlust toetav kvaliteetne turismitaristu ning seda toetavad infokanalid.
- UK, Saksa ja Hollandi loodusvaatlejate ööbimiste arvu kasv aprillis, mais, septembris ja oktoobris on 50%.

Võtmetegevused püstitatud eesmärkide täitmiseks:

Tegevus	Teostaja	Rahastaja	Periood
Välisturisti ootustele ja vajadustele vastava loodusvaatlustaristu ja -teenuste audit, strateegia ja tegevuskava koostamine.	SA Läänemaa	EL-i vm toetus, Haapsalu linn, Lääne-Nigula vald	2021
Vaatlustaristu ja turismiteenuste tootearenduseks vajalike rahastusallikate analüüs, projektitaotluste vormistamine.	SA Läänemaa	EL-i vm toetus, Haapsalu linn, Lääne-Nigula vald	2021–2025, vastavalt avanevatele taotlusvoorudele
Välisturgudele suunatud turundustegevused koostöös EAS-i turismiarenduskeskusega.	SA Läänemaa koostöös EAS-i ja teiste loodusturismi sihtkohtadega	EL-i vm toetus, Haapsalu linn Lääne-Nigula vald, EAS	2021–2025*, Pidevalt
Loodusgiidide arvu ja võimekuse tõstmine.	HKHK, SA Läänemaa		2021–2025, pidevalt
Positiivsetele suhetele suunatud kommunikatsioon RMK ja teiste eramaaomanike, haldajate ja valdajatega loodusvaatlustaristu rajamisel.	Haapsalu linn, Lääne-Nigula vald		2021–2025, Pidevalt
Loodusvaatlusturistide külastuselamuse regulaarne audit.	SA Läänemaa, Ettevõtjad	Haapsalu linn, Lääne-Nigula vald	2021, 2023, 2025

* Eeldusel, et Covid-19 tervisekriisist põhjustatud reisipiirangud välisriikidest tühistatakse.

2.4.6. Arengukava rakendamine

Lääne maakonna turismi koordineerimine on alates 2019. aasta 1. jaanuarist SA Läänemaa ülesandeks. SA Läänemaa turismi valdkonnaga seotud tegevusi rahastatakse Haapsalu linna, Lääne-Nigula valla ja Vormsi valla poolt. Turismiinfokeskuse ja turismiinfosüsteemi haldamise toetamiseks eraldab EAS igal aastal sihtfinantseeringu. Rakendustegevusi rahastatakse valdavalt eri toetusmeetmete kaudu. Turismiga seotud tegevusi viib ellu kaks töötajat – spetsialist ja projektijuht. Kõrghooajal kaasatakse turismiinfokeskusesse täiendav töötaja.

Perioodi 2021–2025 eesmärkide täitmiseks on vaja reformida maakonna turismi koordineerimise ja arendamise põhimõtteid ning rahastust. Arengukavas seatud ambitsioonikate eesmärkide saavutamiseks tuleb leida alternatiiv projektipõhisele, juhuslikul rahastusel põhinevale arendustegevusele. Ambitsioonikate eesmärkide täitmine ja soovitud kasv saab tekkida vaid järjepideva ja jätkusuutliku tegutsemisega, mille jaoks on tagatud nii vajalik võimekus kui ka ressurss. Tegevuste elluviimiseks tugevdatakse organisatsioonis turismivaldkonnaga seotud:

- analüüsivõimekust,
- planeerimisvõimekust,
- tootearendusvõimekust,
- (välis)turundusvõimekust,
- koostöö- ja kaasamisvõimekust,
- finantseerimisvõimekust,
- juhtimis- ja eestvedamisvõimekust.

Tegevuste rahastamisel tehakse koostööd Läänemaa ettevõtjate, kohalike omavalitsuste ja Eesti riigi asjakohaste institutsioonidega. Asjakohastel juhtudel kasutatakse tegevuste rahastamisel Euroopa Liidu ja / või muude institutsioonide toetust.

Eesmärgid 2025:

- Käivitatud on toimiv, avaliku ja erasektori koostööl põhinev organisatsiooni tegevus- ja rahastusmudel.
- Saavutatud on käesolevas arengukavas fikseeritud eesmärgid nii üldisel kui ka iga nurgakiviga seotud võtmetegevuste tasandil.

Kokkuvõte

Läänemaa turismi arengukava 2021-2025 seab omavalitsustele kui ka ettevõtjatele järgmiseks viieks aastaks ambitsioonikad eesmärgid. Tulenevalt Covid19 levikust põhjustatud tervisekriisist 2020. aastal ning sellest tulenevast välisnõudluse langusest on arengukava tegevuste rõhuasetused teadlikult suunatud eelkõige toodete ja teenuste kvaliteedi ning turiste toetava vajaliku turismitaristu väljaarendamisele. Covid19 tervisekriisi raugemisel on oluline olla valmis väliskülastajate nõudluse taastumiseks ka muutunud eelduste ja ootuste tingimustes.

Läänemaa tugevus turismisihtkohana on Haapsalu ajalooline kuurort. Viimasel kümnendil on Haapsalu kujunenud ka populaarseks suvesündmuste sihtkohaks sise- kui ka välisturistide seas. Madalhooaja turismistatistika peegeldab seevastu langust, eelkõige väliskülastajate seas. Sellest johtuvalt tuleb Haapsalul edaspidi keskenduda madalhooajal külastuste arvu kasvatamisele. Läänemaal on võimalus tänasest rohkem pakkuda teenuseid loodusvaatlusest huvituvatele turistidele ning pikendada seeläbi turismihooaega nii sügis- kui kevadkuudele. Suur potentsiaal väljaspool Haapsalu on rannarootsi kultuuriruumist tulenevate võimaluste ära kasutamine turismitoodete väljaarendamisel.

Käesoleva arengukava rakendamisel lähtutakse turismisihtkoha elukaare loogikast. Selle kohaselt viiakse tegevused ellu arvestades iga konkreetse nurgakivi arenguastet ja sekkumisvajadust. Tegevustele seatud eesmärgid ning rõhuasetused on seotud kas inimeste kaasamise, toodete ja teenuste arendamisega, tugevdamisega või uuendamisega. Kuna kõik arengukavas toodud võtmevaldkondade nurgakivid on täna erineval elukaare arenguastmel, eeldab see seotud osapooltelt erineval kujul sekkumist.

Läänemaa turismi arengukava 2021-2025 visioon on olla suurepärase külastuselamuse sihtkoht. Visiooni ambitsioonikus väljendub eelkõige selles, kuidas leida mõistlik tasakaal külastuselamuse kvaliteedi ja turismitulu eesmärkide täitmise vahel. Turismimajanduses on olulisel kohal majanduseesmärgid, järjest olulisemaks muutub aga küsimus – kuidas tagada nende eesmärkide täitmine jätkusuutlikult? Turismi arendamine keskkonda säästvalt ning koostoimes kohaliku kogukonnaga, mõjutab järjest enam tuleviku turistide sihtkoha valikut. Uus põlvkond turiste esitab endale küsimuse, et mida, mitte kui palju, reisil kogetakse. Unikaalsus, personaalsus ja erakordsus on märksõnad, mis tagavad suurepärase külastuskogemuse. Populaarust on võitmas väiksemad sihtkohad, mis asuvad eemal senistest turismi tõmbekeskustest. Läänemaal on olemas kõik eeldused kirjeldatud ootuste täitmiseks. Suurepärase külastuselamuse sihtkoha visiooni elluviimiseks on oluline kõikide osapoolte aktiivne koostöö ühiste eesmärkide täitmiseks.